

Yhteisöllinen omistajuus – uhka vai mahdollisuus?

OUTI RATAMÄKI
Päätoimittaja

Jälki-lehden neljännen numeron kaksi artikkelia liittyvät luonnonvaraisiin eläimiin. Heidi Mikkolan tutkimuksessa pohditaan vedenalaista, ihmiselle hankalasti saatutettavaa elämää. Toisessa artikkelissa (Baltzinger ym.) tarkastelun kohteena on hyvin toisentyypinen ihmis-eläin suhde. Baltzingerin ja kumppaneiden kirjoittama analyysi saksanhirvien ja ihmisten yhteiselosta Ranskan Solognessa on esimerkki melko läheisestä ja yhteen kieoutuneesta ihmisen ja luonnonvaraisen eläinlajin välisestä vuorovaikutuksesta ja sosio-ekologisesta sopeutusprosessista. Artikkelien analyysien kautta voi pohtia eläimen läheisyyden ja etäisyyden tai tuttuuden ja vierauden merkitystä vastuulliselle ihmis-eläinsuhteelle. Läheisyyden lisääntyminen tuottaa usein ihmisyhteisöissä myös tarpeen määrittellä omistajuutta.

Molemmissa artikkeleissa yhtenä näkökulmana on pohtia ihmis-eläin suhteen eettisyyttä. Mutta milloin ja kuinka eläimen tuttuus tai spatiaalinen läheisyys voi lisätä ihmisen vastuulli-

suutta suhteessa eläimiin? Edellyttääkö eettisesti tai ekologisesti vastuullinen toiminta eläimen tuntemusta? Tai voiko läheinen kontakti ja tuntemus joskus lisätä vastuuttomuutta, esimerkiksi liiallisen omistamisen kokemuksellisuuden vuoksi? Viime aikoina on tiedotusvälineistä (taas) saatu lukea uutisia tuotantoeläinten hyvinvoinnin pahoista laiminlyönneistä. Suomessa luonnonvaraisten eläinten, erityisesti riistaeläinten, kohdalla omistajuuden kokemukset ovat vahvat metsästäjien joukossa. Baltzingerin ja kumppaneiden artikkeli vahvistaa näin olevan myös muualla. Aivan kaikki riistalajit eivät meillä ole suotuisalla suojelutasolla ja silti niille myönnetään pyyntilupia. Toisaalta esimerkiksi susikannan hoitoon ja suden salametsästyksen hillitsemiseen on ehdotettu keinoksi yhteisöllisen omistajuuden vahvistamista (Pohja-Mykrä & Kurki 2013).

Yhteisöllinen omistajuus ja sitä vahvistavat tietokäytännöt ja politiikat ovat pohtimisen arvoisia seikkoja eläinten suojelussa. Suomessa lainsäädännöllinen

lähtökohta on, että luonnossa elävänä olevaa luonnonvaraista eläintä ei omista kukaan. Muiden kuin luonnonvaraisten eläinten kohdalla lainsäädännöllä tuotettu eläinten omaisuus-ominaisuus on nähty yhdeksi suurimmaksi esteeksi eläinten oikeuksien toteutumiseksi. Yksityinen omistaminen on kuitenkin eri asia kuin yhteisöllinen omistajuus. Ja oikeudellinen omistajuus on eri asia kuin sosio-kulttuurinen omistajuus. Pohja-Mykrän ja Kurjen ehdotus suomalaisen susikannan hallinnoimiseksi sisältää paikallisyhteisöjen sosio-kulttuurisen omistajuuden idean lisäksi ideoita paikallisen väestön oikeudellisista etuuksista reviirikohtaiseen kannanhoitoon. Luonnonvaraisten eläinten kannanhoitoon on hyvinkin mahdollista luoda yhteisöllistä omistajuutta vahvistavia välineitä muun muassa lisäämällä paikkatietoon sidottua avointa, helposti saavutettavaa ja ajantasaisesti päivittyvää tietoa, jonka avulla alueella asuvat ja liikkuvat voivat luoda vähintäänkin ”virtuaalisen kontaktin” alueen eläinkantaan tai jopa eläinyksilöihin.

Yhteisöllisen omistajuuden luomisessa voidaan ja on syytä pohtia, mitkä ovat ne yhteisöt, joiden omistajuutta vahvistetaan. Yhteisöllinen toiminta on usein järjestäytyneyttä ja edunvalvontaan perustuvat järjestöt ovat tärkeitä toimijoita ihmis-eläinsuhteiden muokkaamisessa. Jos valtasuhteet ovat epätasapainoiset, voi yhteisöllisen omistajuuden vahvistamisen tuloksena olla vastuullisen ihmis-eläin suhteen kannalta huonoja ratkaisuja, ennakoimattomia käytännöllisiä ongelmia tai lisääntyviä konflikteja. Eläinten tuttuutta ja ihmis-eläin suhteiden läheisyyttä lisäävien tietokäytäntöjen ja politiikkojen tulisi olla arvopohjaltaan laajoja niin niiden tuottamis- kuin soveltamis- ja käyttövaiheissa. Tällöin mahdollistetaan keskustelu siitä, mikä oikeastaan on vastuullista ihmis-eläinsuhteiden ylläpitoa.

KIRJALLISUUS

Pohja-Mykrä, Mari & Kurki, Sami. 2013. *Suurpetopoliittikka kriisissä – salakaa-dot ja yhteisön tuki*. Helsinki: Ruralia-instituutti.